

Tonne Pretnar

Morris Halle o metryce słowiańskiej

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 65/3, 179-188

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TONE PRETNAR

MORRIS HALLE O METRYCE SŁOWIAŃSKIEJ

Na powstanie tego tekstu wpłynęła próba określenia wzorca metrycznego pewnych typów polskiego wiersza sylabotonicznego, której dokonał — według stosowanych przez Morrisa Hallego zasad tzw. metryki transformacyjnej, czyli generatywnej — Adam Ważyk w artykule *In memoriam Michała Rowińskiego*¹.

Omawiając płaszczyznę akcentowoakustyczną wiersza polskiego, Ważyk proponuje przyjęcie następujących założeń przy jej opisie:

1. Dwie sąsiadujące ze sobą sylaby są porównywalne pod względem akcentu. Albo są sobie równe, albo jedna z nich ma akcent słabszy niż druga. W systemie binarnym „tak lub nie” słabiej akcentowana sylaba przechodzi do rzędu nieakcentowanych.

2. Akcent poboczny nie wchodzi w rachubę i ma tę samą wartość co brak akcentu. Innymi słowami: każdy wyraz ma najwyżej jeden akcent; każdy zestrój ma tylko jeden akcent. Założenia te rozszerza Ważyk i na średniówkę, jako na miejsce określane przez akcent i granice międzywyrazowe oraz międzyzestrojowe. Miejscem takim, dodajmy — choć Ważyk tej kwestii nie podnosi — jest również klauzula wersu.

3. W wierszach średniówkowych znajduje się w określonym miejscu — licząc od nagłosu — granica wyrazu jedno- lub wielosylabowego. Przedostatnia sylaba przed tą granicą nie jest akcentowana słabiej od którejkolwiek ze swych sąsiadek. W rzadkich wypadkach ta zależność jest zastąpiona alternatywą: albo warunek dotyczący akcentu przestaje obowiązywać, albo przewidziana granica wyrazu nie istnieje. Pierwsza ewentualność przeważa w wierszu staropolskim, druga — w nowoczesnym.

Świadomie pomijając aspekt historyczny punktu 3, postaram się znaleźć relacje prozodyjno-metryczne między założeniami 1 i 2 a założe-

¹ M. Halle, *On Meter and Prosody*. W zbiorze: *Progress in Linguistics*. [Red.] M. Bierwisch, E. Heidolph. Hague—Paris 1970. — A. Ważyk, *In memoriam Michała Rowińskiego*. „*Twórczość*” 1973, nr 3. Do obu tych publikacji odwoływać się będziemy podając stronicę bezpośrednio w tekście głównym artykułu.

niem 3. Porównywalność siły akcentu sąsiadujących ze sobą sylab, sformułowana w założeniu 1, jest we współczesnej metryce teoretycznej wprowadzona przez Hallego jako pewne *novum*. Funkcję sylab akcentowanych można określić tylko ze względu na otoczenie akcentowe. Halle stwierdza:

4. Jeżeli sylaba akcentowana w wersie znajduje się w otoczeniu dwóch sylab nieakcentowanych lub akcentowanych słabiej od niej, to jest ona akcentowana maksymalnie.

Dystrybucja i miejsce sylab maksymalnie akcentowanych w wersie decydują o kształcie metrycznym każdego wersu i o jego realizacji językowej. Wazyk posługuje się powyższym — sformułowanym przez Hallego — prawem regularności budowy wersów, ale w innym kontekście i dla innego celu: gdy w punkcie 3 stwierdza, że miejsce sylaby maksymalnie akcentowanej jest w polskim wersie średniówkowym tylko jedno: na przedostatniej sylabie członu wersu średniówkowego. To samo można orzekać o przedostatniej sylabie członu klauzulowego. Z tego stwierdzenia wynika następująca reguła budowy polskiego wiersza sylabicznego:

5. Przedostatnia pozycja w obu członach wiersza złożonego lub przedostatnia pozycja w wierszu niezłożonym jest zawsze zajęta przez sylabę maksymalnie akcentowaną.

Na podstawie powyższej reguły (5), wynikającej z tez zawartych w punktach 1 i 3, spróbujemy teraz sformułować metodą Hallego dwa modele najczęstszego rozmiaru polskiego wiersza sylabicznego, 13-zgłoskowca — abstrakcyjny i realizowany.

6.1. Wzorzec abstrakcyjny:

xxxxxxx | xxxxxx

6.2. Wzorzec realizowany wynikający z powyższego:

xxxxxswxxxsw

— przy czym X oznacza pozycję sylab akcentowanych lub nieakcentowanych w wersie, W pozycje słabe, w których występują sylaby nieakcentowane, natomiast S pozycje silne, realizowane przez sylabę maksymalnie akcentowaną.

W ten sam sposób, wychodząc z zapisu Hallego, można zapisać model realizowany tradycyjnego serbskiego 10-zgłoskowca — „deseteraca”:

7.

wswwwws

— przy czym należy rozumieć znaki: W jako ekwiwalent pozycji wierszowej zajętej przez sylabę akcentowaną lub nieakcentowaną, S jako sekwencję 2 sylab należących do jednego wyrazu.

Gdy porównamy nasz zapis realizowanego modelu polskiego 13-zgłoskowca tradycyjnego (6.2) z zapisem tego samego modelu 10-zgłoskowca

serbskiego (7), możemy określić różnicę między obydwoma rodzajami słowiańskiego sylabizmu w sposób następujący:

8. O silnych pozycjach (przed średniówką i przed klauzulą) najczęstszego rozmiaru sylabizmu serbskiego, 10-zgłoskowca, decydują należące do jednego wyrazu określone jednostki sylabowe, bez względu na miejsce akcentu w tym wyrazie. O silnych pozycjach 13-zgłoskowca polskiego decyduje stała 3-sylabowa sekwencja z akcentem paroksytonicznym, bez względu na to, czy należy ona do jednego, czy do dwóch wyrazów lub zestrojów akcentowych. Inaczej mówiąc — silne pozycje, sygnalizujące koniec jednostki rytmicznej, realizują się:

8.1. w sylabizmie serbskim — przez 2 jednostki sylabiczne, należące do tej samej jednostki leksykalnej;

8.2. w sylabizmie polskim natomiast — przez sekwencję 3-sylabową, organizowaną wokół akcentu paroksytonicznego.

Przyczyna tej podstawowej dla obu postaci sylabizmu słowiańskiego różnicy wynika z cech prozodyjnych obu języków.

Rozważań swych, zawartych w tezach 1 i 2, Adam Ważyk nie rozwija w tym kierunku, lecz naśladując tezy Morrisa Hallego², ukazane tutaj w punkcie 4, próbuje określić model realizacyjny polskich rozmiarów 2-zgłoskowych. Upraszczając zależności między modelem abstrakcyjnym a modelem realizowanym, definiuje regularności realizacyjne wspomnianych rozmiarów w taki oto sposób:

9. Dla polskich wierszy jambicznych i trocheicznych najbardziej właściwe wydaje się правило: sylaba słaba nie może mieć akcentu silniejszego niż bezpośrednio po niej następująca sylaba mocna.

Ważyk zaznacza również, że teza ta nie wyjaśnia inicjalnej swobody polskiego jambu, która dla wierszy angielskich zawarta jest w prawie Hallego.

Wprowadzona przez Ważyka reguła realizacji polskiego jambu i trocheja może służyć jako punkt wyjścia w sformułowaniu zasad budowy polskich rozmiarów 2-zgłoskowych. Jak jednak skomplikowane są wynikające z tej reguły prawidłowości, postaram się wykazać referując pracę Morrisa Hallego — recenzję o angielskim przekładzie książki Żyrmun-

² W mniej znanych pracach Hallego oraz Hallego i Keysera. Oprócz cytowanych w przypisach 1 i 3 należy tu wymienić jeszcze dwie: M. Halle and S. J. Keyser: *Chaucer and the Study of Prosody*. „College English” 28 (1966); *English Stress: Its Form, Its Growth, and Its Role in Verse*. New York 1971 (przekład jednego z rozdziałów tej drugiej podał „Pamiętnik Literacki” 1974, z. 2). Terminów: głęboka i powierzchniowa struktura, w znaczeniu: abstrakcyjny wzorzec metryczny, nie używa się tu. Stosuje je natomiast J. Roubaud w artykule: *Mètre et vers. Deux applications de métrique générative de Halle—Keyser* („Poétique” 1971, nr 1. Częściowy przedruk w przekładzie włoskim, pt. *Il decasillabo di troversi*, w antologii pod red. R. Cremente i M. Pazzaglia: *La metrica*. Bologna 1972).

skiego: *Введение в метрику. Теория стиха*³. Niepodobna rozstrzygnąć, które — i dlaczego właśnie te, a nie inne — z poruszonych przez Żyrmunskiego zagadnień dotyczących rosyjskiego wiersza zainteresowały Hallego. Przedstawiamy tu więc jedynie dokonaną przez Hallego ocenę teorii Żyrmunskiego, a następnie jego własne sformułowania dotyczące regularności wiersza.

Definicja metryki teoretycznej i jej stosunku do fonetyki, sformułowana w książce Żyrmunskiego w następujących słowach: „Fonetyka bada fakty językowe, metryka teoretyczna zajmuje się normami decydującymi o faktach fonetycznych w języku poetyckim” — jest zdaniem Hallego najzupełniej słuszna. Wątpliwości natomiast nasuwa mu niezbyt jednoznaczne traktowanie zależności między jednostkami metrycznymi a jednostkami fonetycznymi. Halle twierdzi mianowicie, że teoretyczną słabością książki jest zbyt sztywna koncepcja zależności między idealnym schematem metrycznym a jego urzeczywistnieniem w konkretnym szeregu wierszowym. Żyrmunski jest przekonany, że każdej wyodrębnionej jednostce metrycznej musi odpowiadać określona jednostka fonetyczna. Zakłada on, że:

10. Metrycznie silne pozycje w szeregu wierszowym muszą być zajęte przez zgłoski silniej akcentowane, a wszystkie pozycje słabe — przez zgłoski słabiej akcentowane lub w ogóle nie akcentowane.

Halle sądzi, że w rezultacie wymagania tak ścisłej zależności między abstrakcyjnym wzorcem metrycznym a jego konkretyzacją językową mnożą się trudności praktyczne i koncepcyjne, których można by było uniknąć, gdyby w teorii wiersza przyjęto mniej sztywną, a bardziej pośrednią zależność między metrem a szeregiem wierszowym. W wierszach niewiele można znaleźć całkowicie klarownych przykładów jednoznacznej zależności jednostek fonetycznych od schematu metrycznego. Uważa on również, że naruszenie schematu metrycznego w pierwszych czterech wersach *Eugeniusza Oniegina*, które przytacza Żyrmunski, i jego objaśnienia przyczyn tego naruszenia wskazują, iż:

11. Powszechnie przyjęta koncepcja wiersza jambicznego jako następstwa słabych i silnych pozycji nie jest błędem; błędna jest natomiast powszechnie przyjęta koncepcja, że zależność między jednostkami metrycznymi a fonetycznymi jest tylko jednoznaczna; ponadto:

12. Kategorie, jakie tworzą rzeczywiście akcentowane sylaby i sylaby z reguły akcentowane, stanowią jedynie o możliwości transponowania sytuacji problematycznej do warunków, w których może się zaktualizować zależność opisana w punkcie 10.

³ M. Halle, *Žyrmunskij's „Theory of Verse”. A Review Article*. [Rec. przekładu ang.: *Introduction to Metrics: Theory of Verse*. 1966]. „The Slavic and East European Journal” 12 (1968), nr 2.

Zgodnie z zasadą ujętą w punkcie 11, a nie licząc się z obserwacjami zawartymi w punkcie 12, Halle proponuje następujące reguły realizacji wzorca:

13. Pozycje silne mogą być zajęte przez zgłoski akcentowane lub nieakcentowane, natomiast w pozycjach słabych mogą się znajdować jedynie zgłoski nieakcentowane.

Porównując swoją definicję (13) z definicją Żyrmunskiego (11), Halle uważa, że jego własna jest bardziej elastyczna, gdyż pozwala na realizowanie pozycji silnych przez sylaby akcentowane lub nieakcentowane, podczas gdy definicja Żyrmunskiego obejmuje tylko sylaby akcentowane — bądź rzeczywiście, bądź z zasady. Teza 13 uwzględnia możliwości odstępstw, a mianowicie występowanie sylab nieakcentowanych w pozycjach silnych, nie uwzględnia jednak znanego „odstępstwa dopuszczalnego”, kiedy to sylaby akcentowane występują w pozycjach słabych. Halle uważa, że przyczyny nierozwiązania tego problemu należy szukać w tezie 11.

Zajmując się dalej możliwościami występowania sylab akcentowanych w pozycjach słabych, Halle przytacza następujące, sformułowane przez Żyrmunskiego zastrzeżenie:

14. Najważniejszym ograniczeniem w dystrybucji takich sylab akcentowanych jest warunek, że muszą one należeć do wyrazów 1-zgłoskowych, ponieważ tylko wyraz 1-zgłoskowy, chociaż pełnoakcentowany i pełnoznaczny, jest w konstrukcji składniowej podporządkowany dominującemu akcentowi głównemu w segmencie wyrazów.

Z regułą 14 wiąże Halle regułę Żyrmunskiego, że dominujący akcent występuje regularnie w końcowej części segmentu. Zwraca też uwagę na fakt, że w przykładach z Puszkina:

15.

Mielknút dwie tiéni. Siérdce diéwy tómnój

Tomú lét wósiem. Biédnaja starúszka

U niéwskoj prístaní. Dni léta

Mież tiém cél ódy wysoká

— akcenty inicjalne wyrazów polisylabicznych mają przewagę nad akcentem występujących przed nimi wyrazów, które są od nich zależne także w sensie składniowym. Zgodnie z tym zjawiskiem można stwierdzić, że:

16. Główne akcenty wyrazowe w sylabotonicznym szeregu wierszowym mogą zajmować pozycję słabą tylko w specyficznych warunkach akcentowego i składniowego podporządkowania w ramach syntagmy.

Wychodząc z tezy o akcencie maksymalnym i przytaczając następującą definicję tego zjawiska:

17. „Akcent maksymalny cechuje sylabę, na którą pada główny akcent

wyrazowy, przy czym sylaba ta musi być silniej akcentowana niż dwie sylaby z nią sąsiadujące, a należące do tej samej całości składniowej i podlegające normalnym regułom panującego w niej podporządkowania akcentowego” (s. 215)⁴ — Halle proponuje zmodyfikować tezę 13. Twierdzi mianowicie:

18. „Pozycje silne mogą być zajęte przez sylaby maksymalnie akcentowane, w pozycjach słabych natomiast sylaby maksymalnie akcentowane występować nie mogą” (s. 215).

W świetle tez 17 i 18 niektóre problemy dotyczące wiersza rosyjskiego okażą się mniej kłopotliwe. Pierwszym z nich jest pytanie, dlaczego sylaby akcentowane, należące do wyrazów 1-zgłoskowych, mogą występować w pozycjach słabych, podczas gdy nie ma tej możliwości inicjalna sylaba akcentowana wyrazu polisylabicznego. Kiedy monosylaby akcentowane zajmują pozycję bezpośrednio przed sylabami akcentowanymi wyrazów polisylabicznych, nie mają one akcentu maksymalnego i mogą występować w pozycji słabej wiersza zbudowanego ze stóp 2-zgłoskowych. W sąsiadujących ze sobą wyrazach polisylabicznych bezpośrednie sąsiedztwo dwu sylab akcentowanych jest zjawiskiem bardzo rzadkim: sąsiadują one tylko wtedy, kiedy w grę wchodzi syntagma złożona z dwóch wyrazów, z których pierwszy jest akcentowany oksytonicznie, a drugi inicjalnie. Jako przykład przytacza Halle syntagmę *голова сына*, wyjaśniając, że należy ten segment czytać jako jednostkę 5-zgłoskową z akcentem paroksytonicznym. Sylaba czwarta nosi jedyny w tej syntagmie akcent maksymalny; Halle zauważa, że według zasady Żyrmunskiego (14) takie syntagmy w wierszach rosyjskich nie występują; równocześnie jednak stwierdza, że ta właśnie reguła bynajmniej nie jest wystarczająca, ponieważ nie obejmuje ona rozmiarów złożonych ze stóp 3-zgłoskowych. Można więc ową formułę Żyrmunskiego ograniczyć w sposób następujący:

19. W rosyjskim jambie i trocheju sylaba akcentowana zajmuje pozycję słabą tylko wtedy, gdy należy do wyrazu 1-zgłoskowego.

Reguły: 17, 18 i 19, liczą się też z przykładami bardzo często cytowanymi w rosyjskiej metryce teoretycznej:

20.

słowá: bór, búria, wóron, jél
(Puszkín)

Polák, Túrck, Piérs, Prús, Chín i Szwiédy
(Dierżawín)

W tych przykładach — zdaniem Hallego — nie wchodzi w grę jak w przykładach z punktu 15 podporządkowanie składniowe: wszystkie wy-

⁴ Teza 17 różni się od tezy 4 tylko tym, że uwzględnia zależności składniowe. Co więcej, w takim sformułowaniu występuje ona tylko w tej pracy Hallego. W innych — w sposób równy tezie 4.

razy 1-sylabowe są równoważycielkami składnikami zdania w stosunku do siebie i do wyrazów polisylabicznych. Mają też identyczny akcent. Zgodnie z tezą 17 żaden z nich nie jest akcentowany maksymalnie. Jedyne akcent maksymalny (18) występuje w pozycji mocnej. Taka realizacja wzorca jambu w niczym nie narusza jego abstrakcyjnego wzorca metrycznego.

Z tezy 17 wynika, że inicjalna — a jak można też stwierdzić *per analogiam*, choć wbrew tezie 2 — i finalna pozycja w wersie nie może być zajęta przez sylabę o akcencie maksymalnym, ponieważ brak sąsiadującej sylaby z lewej (w pozycji finalnej zaś z prawej) strony. Faktem tym można wyjaśnić, dlaczego tak często występująca inwersja akcentowa w inicjalnej pozycji wersu realizowana jest przez połączenie pełnoakcentowej monosylaby z inicjalnie — rzeczywiście lub z zasady metrycznej — akcentowanym wyrazem polisylabicznym, jak w przykładach:

21.

Piét' obolstítiełnyj obmán
(Puszkin)

Mýsl izrieczónnaja jest' lóz
(Tiutczew)

Natomiast, jak zauważa Żyrmunski (14), przykłady typu:

22.

Tájna, ách wót szto, kák w románie já
(Briusow)

— potraktowane zostały jako deformacja schematu metrycznego. Halle zgadza się ze zdaniem Żyrmunskiego, przypomina tylko, że w tym punkcie rosyjski sylabotyzm różni się od angielskiego, w którym tego typu realizacje schematu jambicznego są dość częste i zwykłe. Jako dowód przytacza Halle wiersz Keatsa:

23.

silént upòn a péák in Dárien

Ograniczenia występowania monosylab akcentowanych w pozycjach metrycznie słabych (14 i 15) nie rozszerza Halle na rozmiary oparte na stopach 3-zgłoskowych, przypominając, że w pozycji inicjalnej wiersza anapestycznego często występują inicjalnie akcentowane wyrazy 2-zgłoskowe⁵, tak jak w przykładach z Fieta:

⁵ Według danych statystycznych prof. K. Taranowskiego ogłoszonych w książce *Ruski dwodelni ritmovi* (Beograd 1953, s. 5, 20) 1% wszystkich wersów anapestycznych zaczyna się w taki właśnie sposób.

24.

*Sónnyj wózduch potriás i iz piény morskój
Snówa pticy letiát izdalóka
Sótnce tióplóje chódit wysoko*

Zasada ta respektowana jest nawet w środku wersu, jak ukazuje przytoczony przez Żyrmunskiego przykład:

25.

Okružús' ja togdá gór'koj sládot'ju róz.

Cytowany tu poprzednio wers z utworu Keatsa (23) wskazuje na jeszcze jedną różnicę zachodzącą między rosyjskim i angielskim sylabotonizmem: w angielskim sylabotoniku ostatnia pozycja silna traktowana jest tak samo jak wszystkie pozostałe pozycje silne występujące w wersie: może być zajęta przez sylabę akcentowaną lub nieakcentowaną. Natomiast w wierszu rosyjskim, wbrew konkluzji zdającej się wynikać z zasady 17, na ostatniej pozycji silnej musi się w jakikolwiek sposób konstytuować akcent maksymalny. Praktycznie biorąc, funkcję tę mogą również spełniać słabo akcentowane zaimki: *ja, ty, on, mój, twój, swój, wie, kto*; spójniki: *skwoż, protiv*. Są one akcentowane — jak za Żyrmunskim stwierdza Halle — w ramach normy rosyjskiego języka literackiego, ponieważ nie podlegają redukcji wokalicznej, chociaż stopień siły ich akcentu jest o wiele słabszy niż w wyrazach pełnoznacznych. Halle przytacza też następujące przykłady:

26.

*Da ochraniúsia ja ot múszek,
ot diów nieznájuszczych lubwi,
ot družby sliszkom niéznoj i
ot romantíczeskich starúszek.*

(Lermontow)

*Kogdáb ostáwili mieniá
na wóle, kák by riézwo ja*

(Puszkín)

— uważając, że wymagają one sformułowania dodatkowej, następującej tezy:

27. Ostatnia silna pozycja w wierszu rosyjskim musi być zajęta przez sylabę akcentowaną jakiegokolwiek rodzaju.

Zauważyć trzeba, że sformułowanie to łączy zjawiska akcentowe bardzo różne: od akcentu maksymalnego, określonego w tezach 4 i 17, aż do akcentów sekundarnych (tzn. słabszych od głównego akcentu wyrazowego), wynikających z tezy 17, a wobec materiału ukazanego w 21 bardzo wątpliwych.

28. Sylaby o akcencie sekundarnym są oczywiście, zdaniem Hallego, traktowane równoważnie ze wszystkimi sylabami nieakcentowanymi w innych pozycjach metrycznych. Klarowne przykłady ich występowania są co prawda bardzo rzadkie. Przykłady przytoczone poniżej (29) są metrycznie regularne, pomimo że sylaba o akcencie sekundarnym zajmuje pozycję metrycznie słabą i otoczona jest 2 sylabami nieakcentowanymi, a ściślej — sylabami o mniejszej sile akcentowej; tworzy to rodzaj fonetycznego akcentu maksymalnego i w ten sposób narusza tezę 17:

29.

W zawiétnuju ich citadiél
(Tiutczew)

Gnuszájemsia mój poczemú sproszú
(Puszkin)

W dalszych rozważaniach nad problematyką akcentu maksymalnego Halle zajmuje się zawartą w książce Żyrmunskiego historią traktowania monosylab przez rosyjską metrykę teoretyczną. Wynika z tego rozważania teza, że monosylaby, wobec dwójakiego traktowania ich, decydują o dwuznaczności metrycznej poszczególnych cytowanych wyżej (29) wersów.

Innym zagadnieniem związanym ze sprawą akcentu jest mylne traktowanie przez Żyrmunskiego rosyjskich liczebników 1-zgłoskowych jako wyrazów z akcentem słabszym niż główny akcent wyrazowy. Tak akcentowane wyrazy nie mogą nigdy mieć akcentu silniejszego niż wyrazy pełnoakcentowe. Słowo *mój* o akcencie sekundarnym jest w syntagmach *mój drug* i *drug mój* słabiej akcentowane niż pełnoakcentowe *drug*; słowo *sto* jest w syntagmie *sto let* słabiej akcentowane niż słowo *let*, w syntagmie *let sto* jednak silniej. Respektując zasadę silniejszego akcentu w części finalnej syntagmy, Halle stwierdza:

30. „Liczebniki, jak wszystkie wyrazy pełnoakcentowe, objęte są w syntagmie hierarchizacją akcentową” (s. 218).

Trzecią z tezy 28 wynikającą sprawą jest problematyka akcentowania rosyjskich wyrazów złożonych. W języku rosyjskim z reguły pierwszy składnik może mieć akcent sekundarny lub go nie mieć. Reguła 28 wymaga zainteresowania się pierwszym z obu typów. Umożliwi to udzielenie odpowiedzi na pytanie, jaką funkcję w rosyjskim sylabotoniku spełnia akcent sekundarny. Wers:

31.

W járko-blestiászczem pýsznom zále
(Baratynski)

— stanowi naruszenie abstrakcyjnego schematu metrycznego, jeżeli traktujemy sekundarny akcent pierwszego składnika wyrazu złożonego jako

akcent zdeterminowany leksykalnie, natomiast nie naruszają schematu, jeżeli sylaby mające taki akcent traktujemy równoważnie z sylabami nieakcentowanymi.

Sprawą akcentu sekundarnego w wierszu rosyjskim kończy Halle swe omówienie książki Żyrmunskiego, w której zawarty jest również problem stopni złożoności rosyjskiego jambu. Według tez Hallego (12, 18 i 19) moglibyśmy przyjąć, że złożoność ta ma dwojaką podstawę: brak akcentu w pozycji silnej i realizacja akcentu w pozycji słabej. Według danych statystycznych Tomaszewskiego i Taranowskiego pierwsza grupa byłaby liczniejsza niż druga.